Forakt for godhet gir politisk gevinst

Taler
Gunnar Stålsett

Dato
20 desember 2015

Sted
Vestre Aker kirke

Omstendigheter
Lysmesse for konfirmanter

Det er advent. Snart jul. Det vil prege mine kveldstanker. Kveldstanker er ikke til å sovne av. De skal holde oss våkne og provosere om nødvendig. Av de mange tekstene vi har hørt konfirmantene lese, vil jeg løfte fram ett vers: «Slik skal deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør, og prise deres Far i himmelen!» (Johannes 5.16)

Vi husker sikkert alle innledningene til juleevangeliet etter Lukas: «Det skjedde i de dager…» Mange, ikke minst dere unge, er mer opptatt av det som skjer nå.

Men julen dreier seg om å se en sammenheng og å finne mening; å lese tekster med dagens briller. Å se verden med Bibelens blikk. Å lese Bibelen fra historiens underside. Å lytte etter bønn fra verdens utkant.

Som når barn åpner en luke i julekalenderen, tar jeg bare en setning fra juleevangeliet: «Det var ikke husrom for dem.» Eller: «Det var ikke rom i herberget.»

Det er ikke jul enda, men det er julekort-tid. Motivet av barnet i krybben flyter hos meg sammen med bildet av barnet på stranden. Bildet av tre år gamle Alan Kurdi i vannkanten på en strand i Tyrkia er for meg årets bilde. Alan i rød T-skjorte og joggesko på badeturiststranden i Tyrkia. En av mer enn tusen barn som har druknet i Middelhavet i år, på flukt fra ekstremisme og terror. Han døde sammen med sin to år eldre bror Galup og mor Rehan, på flukt fra redslene i et utbombet Kobani. Drømmen om asyl i Canada druknet i Middelhavet. Andre drømte om Norge.

Et annet bilde, også gjengitt i mange av verdens aviser, tatt hjemme i Kobani:

Alan og Galup, smilende, med en stor bamse mellom seg. Det roper til oss om alle barns rett til glede, rett til godhet og trygghet.

Tilbake står en far i sorg og sinne. Forrådt av menneskesmuglere som kynisk bare lot dem dø. En far som bitter og skuffet skriker ut til verden: «Hvor var dere da vi trengte hjelp?»

Det døde barnet i sjøkanten har et navn, har en kropp, har et ansikt.

Slik barnet i krybben hadde det. Sammen er de bilder av vår felles sårbarhet. Barnet som symbol, eller som metafor, kommuniserer i alle kulturer og religioner. Barnet som et ikon for kjærlighet, den som trenger omsorg. Barnet er bærer av håp.

I overført betydning snakker vi om å få kontakt med barnet i oss. Det kan være vanskelig, og det kan gjøre godt.

Bildet av to mødre, Maria og Rehan, er sikkert ikke så forskjellig, selv med to tusen års avstand. Bildet av morskjærlighet og ømhet er det samme i alle kulturer. Og sorgen er den samme. En mor som smiler til sitt nyfødte barn, er et bilde på Guds kjærlighet. Guds smil til oss.

Maria pakket barnet inn i noe varmt. Alan fikk ikke engang et livbelte. Gjetere på vakt mot rovdyr i natten. Foreldrene på vakt mot bomber. Likhet, men også forskjell. Alan er alle verdens barn som må lide på grunn av voksnes ondskap. Barnet Jesus er unikt fordi han er Guds sønn. Han er enestående, for han verdens frelser. Som menneske er han ett med Alan. Som frelser er han ett med Gud. Jesus er Guds rop om fred for alle som opplever krig. Felles for dem er at det ikke var rom for dem i herberget.

Det er Jesus som har gitt oss fortellingen om den barmhjertige samaritanen, han som fant et åpent herberge der det var plass til et menneske som trengte hjelp. Samaritaner og jøder hadde ikke noe med hverandre å gjøre. Han er en fremmed med et annet språk, en annen tro. Det er ham Jesus gjør til rollemodell.

I dag er det er de muslimske landene som Tyrkia og Jordan, og det kristne og muslimske Libanon som tar i mot millioner av flyktninger. I det en gang kristne Europa får politikere panikk med tanken på å bosette noen titusen. Det er til oss

Jesus sier gjennom den fremmede: «Og koster det mer, så skal jeg betale». Det går rett inn i budsjettdebatten om flyktningene.

Det skjedde i de dager, og det skjer i våre dager. Hvem sa at Bibelen er en uaktuell tekst?

Det er til oss Jesus sier gjennom den fremmede: «Og koster det mer, så skal jeg betale!»

Slik året har gitt oss et nytt bilde av hva barmhjertighet krever av oss, har året gitt oss et nytt ord for menneskeforakt. Årets nyord er godhetstyranni. Da jeg skrev dette ordet på min PC, kom retteprogrammet opp: Du har valgt et ukjent ord, ingen forslag til stavemåte. Ja, så absurd er det når godhet og tyranni knyttes sammen.

Dette kyniske nyordet går inn i vår kulturhistorie som uttrykk for forakt for det grunnleggende i vår kristne tro, som fornektelse av vår felles humanitet.

Når politikere kappes om å kaste dem ut, når «streng og rettferdig» er blitt et politisk mantra, når barmhjertighet blir et fremmed ord, da blir det kaldt rundt oss.

Når piggtråd er blitt en ny vekstnæring, og når tusener sysselsettes ved å bygge nye murer i og rundt Europa, da trenger vi bibeltekstenes provokasjon. Da trenger vi julebudskapets realisme. Vi trenger andre rollemodeller.

Ikke minst roper vår tid etter en kirke som våger å være et urosenter som ikke gir oss fred i samvittigheten før hat og frykt må vike for brorskap, nestekjærlighet og toleranse. En kirke som vet hva nåde er.

En verden i krig håper igjen på de brennende hjerter, venter på ungdom som har lært å si: «Velkommen hjem! Du er ikke en fremmed. Du er min bror og søster.»

Om han som viste barmhjertighet og åpnet herberget, sa Jesus: «Gå du og gjør som ham.»

Vi har nettopp markert fredsprisen og menneskerettighetsdagen. Det er vår

felles stolthet. Fra mine mange år i Nobelkomiteen har jeg sterke opplevelser av hva mennesker kan utføre, når de er opptatt av verdien av verdier. Fredsprisvinnere, kvinner og menn, gamle og unge, som motivert av tro og nestekjærlighet, har bidratt til en bedre verden.

Da teologen og legen Albert Schweizer kom til Oslo for å motta prisen i 1954 for sitt humanitære arbeid i Afrikas jungel, brøt det løs en amper diskusjon i kristne kretser: Er Schweizer en kristen eller er han en humanist, underforstått bare. Det var før begrepet hate-speech, men mentaliteten var der.

For første gang ble det holdt et festmøte for en fredsprisvinner i Oslo rådhus. Teologiprofessor Johan B. Hygen var hovedtaler. Jeg glemmer ikke hans ord: Hvis Schweizer er en humanist, da vil også jeg gjerne være humanist. Dann ware ich auch gern Humanist. Han sa det vi alle må vite: Humanitet er fredens fundament, nestekjærlighet dens nerve, med eller uten religion.

Studentersamfunnet arrangerte fakkeltog til Rådhuset gjennom Oslos kalde vintergater. Med lysende fakler sang vi protestsangen: «Deilig er jorden» til stor undring i utenlandske media.

Noen år senere: Martin Luther King som gjorde «the promised land» - det lovede land - til en åndelig og politisk metafor. Han ville bekjempe rasehat og fremmedfrykt ved å få oss til å rette blikket mot et annerledes land. Han ville få oss til å demonstrere løftets land i hvert land, the promised land in every land!

Det begynner med at vi åpner våre herberger og ønsker den andre velkommen. Det er rom i herberget. Der det er hjerterom, er det husrom.

Kjære alle dere unge, lær dere bønnen som er knyttet til Frans av Assisis navn:

Herre gjør meg til et redskap for din fred.
Hjelp med å spre kjærlighet der hatet gror, tro hvor det råder tvil, håp hvor det er angst og nød.
Hjelp meg å bringe tilgivelse der urett er begått, å skape enighet der det er strid.
Å spre lys der det er mørke, å bringe glede der sorgen bor.

Det er å leve ut julens budskap. Slik skal vi lyse for menneskene!

Kilde
Dag og Tid, torsdag 24. desember 2015.

Emneoversigt
Asylpolitikk, Nestekjærlighet, Preken

URI
https://www.virksommeord.no/tale/forakt-for-godhet-gir-politisk-gevinst